

Ondřej Hojda, *Jako včelí úl. Buněčné struktury a aglutinace v evropské architektuře 20. století*. Diplomová práce FF UK, Praha 2010, oponentní posudek

Práci kolegy Hojdy pokládám za důležitý příspěvek do debaty o dějinách světové architektury 50.-70. let 20. století. Z českých autorů nikdo takové téma před Ondřejem Hojdou nezpracoval, snad s výjimkou nepublikovaných prací doc. Milana Hona o švýcarském sdružení Atelier 5, ale i tyto práce se ubíraly jiným směrem než kolega Hojda. On si povšiml, že od určité chvíle, nejspíš od sklonku 40. let, se v evropské i zámořské architektuře začaly objevovat specifické architektonicko-urbanistické útvary, ve kterých se opakující se základní buňky lepí jedna ke druhé „jako včelí úl“. Kolega Hojda postřehl, že podobné útvary známe z archeologických vykopávek (Catal Höyük v Turecku – o něm psal kdysi Miroslav Korecký např. v knize *Objevy pod pyramidami*); že se v mimořádném množství vyskytují v domorodé „vernakulární“ architektuře severní Afriky; že v nich jako první našel inspiraci Le Corbusier a že v nich pak našli zálibu architekti směřující k brutalismu a strukturalismu (Aldo van Eyck, Herman Hertzberger, trio Candilis-Josic-Woods, Giancarlo de Carlo, Moshe Safdie, u nás bohužel málo známý Roland Simounet), kteří jim obvykle říkali „clustery“. Revize, k níž práce Ondřeje Hojdy ve srovnání s dosavadní českou a do značné míry i zahraniční literaturou míří, spočívá v tom, že zatímco doposud jsme se na tyto buněčné či aglutinační útvary dívali jako na jeden ze specifických urbanistických projevů brutalistického hnutí, Ondřej Hojda se je snaží podat jako autonomní linii ve světové architektuře 50.-70. let, bez ohledu na to, zda její představitelé používali ve svém projevu brutalistický styl či nikoliv (ale většinou používali!). Poměr buněčně-aglutinační linie k brutalismu pokládám za zajímavé téma k debatě; do hry tu však vstupuje i pojem megastruktur a megastrukturalismu jakožto jiné alternativy k brutalismu, jak to ukázala v několika svých pracích z poslední doby kolegyně Marcela Hanáčková. Inspirativní se mi zdají být i postřehy Ondřeje Hojdy o poměru jeho nově objeveného směru k historii a tradici, a i tady by asi stálo za to zamyslet se, jak se zájem

uvedených architektů o severoafrickou lidovou architekturu liší od pozdějších postmodernistických „citací“ historie. Pokud vím, Sigfried Giedion nebo Bernard Rudofsky (o něm vydala v roce 2005 monografii *Life as a Voyage* Monika Platzer) připouštěli, že i moderní architekt se může inspirovat tradicí „anonymních“, neslohových staveb: James Stirling začal z toho důvodu v Británii studovat staré pevnostní a průmyslové budovy.

Nuže, kolega Hojda pro nás objevil nové téma a otevřel nám oči pro dosud málo probádaný segment poválečných dějin architektury. Prokázal ve své práci velkou sčtetlost, ale i schopnost samostatné a hluboké úvahy. To mu pomohlo odvrátit u takto pojaté práce riziko pouhé kompilativnosti, a ještě dál by se asi dostal, kdyby se ještě víc zamyslel, zda fenomény popsané jeho prací nemají víc obdob v české architektuře 60.-70. let (kromě terasových domů od Jaromíra Vacka v Liberci existují projekty na téma *clusteru* od týmu Koutský-Kozel nebo od Aleny Šrámkové). Rovněž domácí literatura o většině uvedených architektů se mi zdá být bohatší, než to lze vyčíst z bibliografického aparátu Hojdovy práce. V ní mě mimo jiné zaujaly i pojmoslovné úvahy na s. 18 a 19. Kolegu Hojdu by mohlo zajímat, že v textech Jamese Stirlinga už z 50. let se najde pojem „*cellularismus*“ a že pojem aglutinace v praxi neznáme ani tak z terminologie medicínské (viz s. 15), nýbrž spíše jazykovědné: aglutinační či aglutinující jazyk tvoří gramatické vztahy přilepováním přípon beze změny základu slova; jde například o turečtinu nebo japonštinu.

Práce je pěkně napsaná, chvat však autorovi zabránil odstranit všechny překlepy a pravopisné chyby. Vzdor tomu ji vřele doporučuji k obhajobě a navrhuji známku výborně.

Prof. PhDr. Rostislav Švácha, OSc., v Praze 13. 9. 2010

